

स्वामी रामानंद तीर्थ
मराठवाडा विद्यापीठ,
विष्णुपूरी, नांदेड
४३१ ६०६

बहिस्थ शिक्षण केंद्र
एम.ए. (बहिस्थ शिक्षण)
द्वितीय वर्ष
विषय : लोकप्रशासन

अभ्यासक्रम
शै.वर्ष २०२३—२४

एम.ए. (बहिस्थ शिक्षण) प्रथमवर्ष

विषय : लोकप्रशासन

अभ्यासक्रम

उद्दिष्टे

दूरस्थ विद्यार्थ्यांना —

१. प्रशासकीय विचारा बाबतचे महत्व व लोकप्रशासनातील त्यांची उपयुक्तता विशद करणे.
२. लोकप्रशासन विषयातील कल्याणकारी प्रशासन व त्यातून शासनाचे प्रदर्शित होणारे कल्याणकारी कार्यक्रमातील योगदानाबाबत माहिती उपलब्ध करून देणे.
३. लोकप्रशासनातील विविध विभागातील कर्मचारी व त्यांचे वित्तीय मुल्यमापन व अमुल्य योगदानाबाबतची भूमिका समजावून सांगणे.
४. लोकप्रशासन या विषयातील विविध प्रकरणाच्या माध्यमातून संशोधन अभिवृत्ती वाढीस लावणे.

एम.ए. (बहिस्थ शिक्षण) द्वितीय वर्ष

लोकप्रशासन

◆ पेपर शिर्षक ◆

पेपर क्रमांक ५. प्रशासकीय विचार

पेपर क्रमांक ६. कल्याणकारी प्रशासन

पेपर क्रमांक ७. कर्मचारी व वित्तीय प्रशासन

पेपर क्रमांक ८. सामाजिक संशोधन पध्दती

एम.ए. व्दितीय वर्ष
लोकप्रशासन अभ्यासक्रम

पेपर क्रमांक ०५ प्रशासकीय विचार पेपर कोड

५.१ कौटिल्य

- जीवन परिचय, अर्थशास्त्र
- सप्तांग सिध्दात :
- सुशासनासंबंधी विचार
- स्थानिक शासनासंबंधी विचार

५.२ डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

- जीवन परिचय
- सामाजिक न्यायासंबंधी विचार
- संसदीय लोकशाहीसंबंधी विचार
- आर्थिक बाबीसंबंधी विचार

५.३ वुड्रो विल्सन

- जीवन परिचय
- प्रशासनासंबंधी विचार
- व्दिभाजनाचा सिध्दात
- तुलनात्मक लोकप्रशासनासंबंधी विचार

५.४ फ्रेड्रिक विन्सलो टेलर

- जीवन परिचय
- शास्त्रीय व्यवस्थापनाची तत्वे
- शास्त्रीय व्यवस्थापन तंत्रे
- मानसिक क्रांती

५.५ मिस. मेरी पार्कर फॉलेट

- जीवन परिचय
- संघर्ष—एकीकरण
- नेतृत्वासंबंधी विचार
- नियोजन व समन्वयासंबंधी विचार

५.६ हर्बर्ट सायमन

- जीवन परिचय
- वर्तनवादी सिध्दात
- निर्णय प्रक्रियेसंबंधी विचार
- संसूचनासंबंधी विचार

संदर्भ ग्रंथावली

१. डॉ. राम जाधव व डॉ. गोविंद येडले (२०११) : प्रशासकीय विचारसरणी, सिरियल्स पब्लिकेशन नवी दिल्ली
२. डॉ. शाम शिरसाठ व इतर ( ) : प्रशासकीय विचारवंत, ज्ञानसमिक्षा पब्लिकेशन, औरंगाबाद
३. प्रा.दुबे व अशोक कुमार (२००८) : प्रशासकीय विचार धाराएँ, टाटा मॅग्स हिल नवी दिल्ली
४. प्रसाद व सत्यनाराण ( ) :Administrative Thinkers Sterling Publishing new Delhi
५. डॉ.कटारीया सुरेंद ( ) : प्रशासनीक चिंतक, नॅशनल पब्लिशिंग हाऊस नवी दिल्ली
६. प्रा. कोतापल्ले लक्ष्मण ( ) : प्रशासकीय विचारवंत, पाश्चिमात्य व भारतीय,निर्मल प्रकाशन, औरंगाबाद
७. प्रा.माहेश्वरी एस.आर. ( ) : Administrative Thinkers Macmillan India Ltd. ew Delhi
८. डॉ. थोरी नरेंद्र (२००५) : प्रशासनीक विचारक, आर.बी.एस. पब्लिशिंग, चौडा रस्ता जयपूर
९. प्रा. के. आर. बेग ( ) : भारतीय व पाश्चिमात्य प्रशासकीय विचारवंत,विद्या प्रकाशन, औरंगाबाद
१०. प्रा. सिरसाठ व बैनाडे ( ) : प्रशासकीय विचारवंत, ज्ञानसमिक्षा पब्लिशिंग वर्ल्ड औरंगाबाद
११. प्रा. सियाउदीन खॉन ( ) : प्रशासकीय विचार धाराएँ.....
१२. डॉ. सिंह ( ) : लोकप्रशासन .....
१३. प्रा. घोरे ( ) : प्रशासकीय विचारवंत.....

६.१ कल्याणकारी प्रशासन ओळख

- अर्थ, स्वरूप, व्याप्ती व महत्व

६.२ कल्याणकारी प्रशासनाचे संघटन

- केंद्रीय सामाजिक न्याय व सक्षमीकरण मंत्रालय
- राज्य सामाजिक न्याय व विशेष सहाय विभाग
- केंद्रीय समाज कल्याण मंडळ
- राज्य समाजकल्याण मंडळ

६.३ कल्याणकारी प्रशासनाचे प्रमुख क्षेत्र

- शिक्षण
- आरोग्य
- महिला व बालकल्याण

६.४ कल्याणकारी योजना

- स्वच्छ भारत अभियान
- राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियान
- महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना

६.५ कल्याणकारी प्रशासनातील घटक

- स्वयंसेवी संस्था
- अशासकीय संस्था
- प्रसार माध्यमे

६.६ कल्याणकारी प्रशासनासमोरील समस्या

- लोकसहभागाचा अभाव
- प्रशासकीय उदासिनता
- आर्थिक समस्या

संदर्भ ग्रंथावली

१. प्रा. बंग के.आर. (२००६) : विकास प्रशासन, विद्या प्रकाशन औरंगाबाद
२. प्रा. कोतापल्ले लक्ष्मण (२०००) : सामाजिक प्रशासन, कल्पना प्रकाशन नांदेड
३. प्रा. गोडबोले अरविंद (१९९६) : आरोग्य आणि समाज, पॉप्यूलर प्रकाशन पुणे
४. डॉ. पाटील व्ही.बी. (२०१२) : मानवी हक्क, के.सागर प्रकाशन, पुणे.....
५. Goel S.L.(२००१) : Health Care Management and Admustration, Deep & Deep Publication,Delhi
६. प्रा. घोडके अमोल ( ) : भारतातील मानव संशाधन विकास, युनिक अॅकॅडेमी प्रकाशन पुणे
७. प्रा. के. आर. बंग ( ) : विकास प्रकाशन, विद्याप्रकाशन, औरंगाबाद
८. डॉ. सुरेंद्र कटारिया ( ) : सामाजिक कल्याण प्रशासन, आर.बी.एस. पब्लिकेशन, जयपूर
९. डॉ. वा.य. पाटील ( ) : विकासाचे प्रशासन,

१०. रमेश अरोडा ( ) : भारत में समाजकल्याण प्रशासन, आर.बी.एस.ए. पब्लिकेशन,
जयपूर
११. डॉ. रोडे दुर्गादास ( ) : आरोग्य सर्वर्धिनी, जिल्हा एकात्मिक आरोग्य व कुटूंब
कल्याण सोसायटी, नांदेड
१२. कुलकर्णी अश्विनी ( ) : महात्मा गांधी रा.ग्रा.रो. योजना, प्रगती प्रकाशन
१३. डॉ. माथूर ( ) : भारतातील सामाजिक प्रशासन
१४. डॉ. भोगले शाताराम ( ) : लोकप्रशासनाचे सिंध्यात.....
१५. डॉ. बोरा पारसमल ( ) : लोकप्रशासन शास्त्र .....
-

७.१ कर्मचारी प्रशासन

- अर्थ, उद्दिष्टे व महत्व

७.२ भरती

- अर्थ, महत्व व प्रकार (प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष)

७.३ प्रशिक्षण

- अर्थ, उद्देश व प्रकार

७.४ बढती

- अर्थ, महत्व व तत्वे

७.५ वित्तीय प्रशासन

- अर्थ, महत्व व अभिकरणे
- अंदाजपत्रक — अर्थ, प्रकार व तत्वे

७.६ वित्तीय प्रशासन नियंत्रण

- नियंत्रण व महालेखा परीक्षक
- लोकलेखा समिती
- अंदाज समिती

संदर्भ ग्रंथावली

१. प्रा. बंग के. आर. ( ) : कर्मचारी प्रशासन व वित्तीय प्रशासन.....
२. डॉ. काणे प.सी. ( ) : लोक प्रशासन सिंध्दात .....
३. डॉ. कटारीया सुरेंद्र ( ) : कार्मिक प्रकाशन .....
४. डॉ. पाटील बा.भा. ( ) : प्रशासकीय व्यवस्था .....
५. डॉ. सिन्हा वि.एम.( ) : कार्मिक प्रशासन, ...
६. प्रा. भिंगे सुभाष ( ) : कर्मचारी प्रशासन .....
७. व डॉ. कत्तुरवार ( ) : कर्मचारी प्रशासन .....
८. प्रा. बी.बी. पाटील ( ) : लोकप्रशासन .....
९. डॉ. चव्हाण व डॉ.मामीडवार( ) : कर्मचारी व वित्तीय प्रशासन.. .....
१०. डॉ.एम. लक्ष्मीकांत ( ) : लोकप्रशासन .....
११. डॉ. शर्मा व नंदलाल ( ) : लोकप्रशासन हिन्दी.....
१२. डॉ. सतिश ठोंबरे व डॉ. एम.आय. शेख ( ) : कर्मचारी व वित्तीय प्रशासन .....
१३. डॉ. दर्शनकार अर्जनराव ( ) : कर्मचारी प्रशासन
१४. डॉ. आगरवाल आर. एन. ( ) : वित्तीय प्रशासन.....
१५. नाईक नंदकुमार ( ) : वित्तीय प्रशासन .....
१६. डॉ. बी.एस. पिंपळे डॉ. पी.व्ही. कुतळे, डॉ. वडवळे बाजीराव( ) : वित्तीय प्रशासन
१७. आवस्थी व माहेश्वरी ( ) : लोकप्रशासन, लक्ष्मीनारायण आग्रवाल, आगरवाल

८.१ सामाजिक संशोधन

- ८.१.१ शास्त्रीय संशोधनाचा अर्थ, वैशिष्ट्ये व टप्पे
- ८.१.२ सामाजिक संशोधनाचा अर्थ, उद्दिष्टे, वैशिष्ट्ये व महत्व
- ८.१.३ संख्यात्मक व गुणात्मक संशोधन

८.२ सामाजिक संशोधनाच्या पध्दती व प्रकार

- ८.२.१ सामाजिक संशोधनाच्या पध्दती
- ८.२.२ सामाजिक संशोधनाचे प्रकार
- ८.२.३ सामाजिक संशोधन प्रक्रिया

८.३ नमुना निवड

- ८.३.१ नमुना निवड : अर्थ, वैशिष्ट्ये, आधारभुत घटक
- ८.३.२ नमुना निवडीचे प्रकार
- ८.३.३ नमुना निवडीचे महत्व

८.४ तथ्य संकलन

- ८.४.१ तथ्याचा अर्थ व सामाजिक तथ्ये
- ८.४.२ तथ्यांची प्रमुख उगमस्थाने
- ८.४.३ तथ्य संकलनाची तंत्रे

८.५ संशोधन अहवाल लेखन

- ८.५.१ अहवाल लेखनाचा अर्थ, उद्देश, महत्व
- ८.५.२ अहवाल लेखनाचे आधारभुत घटक
- ८.५.३ अहवाल लेखनातील समस्या

८.६ सामाजिक संशोधन व माहिती तंत्रज्ञान

- ८.६.१ संशोधनातील माहिती तंत्रज्ञानाचे महत्व
- ८.६.२ संशोधनामध्ये संगणकाचा वापर
- ८.६.३ सामाजिक संशोधनाकरिता वापरले जाणारे सॉफ्टवेअर्स

संदर्भ ग्रंथावली

१. डॉ. अगलावे प्रदिप ( ) : संशोधन पध्दतीशास्त्र व तंत्रे, विद्या प्रकाशन, नागपूर.
२. डॉ. भांडारकर पू.ल.( ) : सामाजिक संशोधन पध्दती.....
३. डॉ. बोधनकर व अलोनी (२००३) : सामाजिक संशोधन पध्दती, साईनाथ प्रकाशन, नागपूर.
४. डॉ. घाटोळे रा.ना.( ) : समाजशास्त्रीय संशोधन तत्व व प्रणाली .....
५. डॉ. कायदे पाटील विद्याधर (चौ.आ.२००८) : संशोधन पध्दती, चैतन्य पब्लिकेशन्स, नाशिक.
६. डॉ. मालशे स.ग.( ) : शोधनिबंधाची लेखन पध्दती
७. डॉ. अगलावे प्रदिप( ) : सामाजिक संशोधन पध्दती.....
८. डॉ. माथुर जी.पी. ( ) : रिसर्च मेथडालॉजी.....
९. डॉ. गुरुनाथ नाडगोंडे( ) : सामाजिक संशोधन पध्दती.....
१०. डॉ. यादव बी.बी. ( ) : रिसर्च मेथडालॉजी इन पब्लीक अॅडमेट्रेशन
११. डॉ. बोधनकर, डॉ. अकोले ( ) : सामाजिक संशोधन पध्दती
१२. प्रा. घाटोळे ( ) : सामाजिक संशोधन पध्दती